

Ü l e v a a d e

- - - - -

Eesti keele õpetamisest Šotimaal

Lea Kreinin

eesti keele ja kultuuri lektor Glasgow' ülikoolis

Glasgow' ülikoolis Šotimaal saab eesti keelt õppida Kesk- ja Ida-Euroopa õpingute raames juba viiendat aastat. Alguses oli see võimalus vaid sotsiaalteaduste ja võrdleva kirjandusteaduse 3.–4. aasta üliõpilastel, nüüd on ülekoolilised õpperühmad kõigile soovijatele, ka 1. ja 2. aasta üliõpilastele. Eesti keelt õpetatakse Glasgow's eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe (EKKAV) programmi raames. Suurbritannias on peale Glasgow' veel üks ülikool, kus saab eesti keelt õppida – see on UCL (Univeristy College London).

Glasgow' ülikoolis saab lisaks eesti keelele õppida veel mitut indoeuroopa ja slaavi keelt, soome-ugri keeltest õpetatakse siin ungari keelt. Neli aastat töötas ülikoolis ka läti keele lektor, kuid tema töökoht kahjuks järgmisest aastast rahapuudusel kaob.

Välistudengite hulk Glasgow's kasvab pidevalt, seda esmajoones hiljuti Euroopa Liiduga liitunud riikidest tulevate õppurite arvelt. Ka eestlasi õpib siin praegu üle neljakümne. Šotimaal ei ole riiklikku õppemaksu ning seetõttu eelistatakse tulla Inglismaa asemel hoopis siia õppima. Eesti üliõpilastel on Glasgow' ülikoolis ka oma selts.

Eesti keele õpperühmade suuruseks on Glasgow' ülikoolis tavaliselt 3–6 üliõpilast. Nagu see näitab, ei ole eesti keele õppimine šotlaste hulgas kuigi populaarne. Nii on see aga Suurbritannias keelte õppimisega üldse – viimane statistika näitas, et Euroopa Liidu riikidest õpib siin võõrkeeli kõige vähem koolilapsi. Kui Skandinaavias ja Eestis oskab enamik inimesi vähemalt üht-kaht võõrkeelt, siis britid

on valdavalt ükskeelsed. See on ka mõneti arusaadav, sest neil puudub motivatsioon – kogu maailm räägib ju niikuinii inglise keelt. Kõige populaarsemaks keeleks on õppijate hulgas hispaania keel, sest päris suur osa briti pensionäre on koleda ja vihmase kliima eest odavamasse ja päikselisemasse Hispaaniasse kolinud ning vanaemal külas käies on ju hea, kui on natuke keeleoskust käepärast.

Praegu on Glasgow' ülikoolis kaks eesti keele rühma – algajad ja edasijõudnud. Mõlemas rühmas on õpilastel nädalas neli auditoorset keeletundi, lisaks sellele saavad nad päris palju kodutöid. Esimesel aastal kasutan õpetamiseks Leelo Kingisepa ja Mare Kitsniku suurepäraselt raamatut „Teach Yourself Estonian”, mille juurde kuuluvad ka CD-d ning lisaks sellele veel ohtralt muid materjale. Teisel aastal jätkame õpikuga „Naljaga pooleks”.

Eesti keele õppimine on brittide jaoks suhteliselt raske, seda lisaks muudele põhjustele ka seetõttu, et keskkoolis pole õpetatud selgeks grammatikatermineid. Kui esimesel aastal alustasin, ei teadnud ma seda veel ning õppijad ei julgenud seda miskipärast ka öelda – nii läks tükk aega enne, kui probleemile jälile sain.

Raskusi valmistab ka eesti keele käändesüsteem – käändelõppude kasutamise harjutamisele läheb päris palju aega. Sageli satub minu keelekursustele Euroopast pärit välisstudengeid, kes on brittidega võrreldes palju edukamad, sest neil on juba ühe-kahe võõrkeele õppimise kogemus olemas.

Esimese aasta lõpuks on mu õpilased õppinud kokku 80 auditoorset tundi eesti keelt ning peaksid olema A2.1 või A2.2 tasemel. Tänu Eesti stipendiumidele on parimatel seejärel võimalus käia eesti keele suvekursustel Tallinnas või Tartus. Teisel õppeaastal on põhirõhk tõlkimisel, kuid pöörame palju tähelepanu ka suulise ja kirjaliku keeleoskuse arendamisele. Kuna üliõpilastel puudub õpetust toetav keelekeskkond, siis on neil vähe võimalusi eesti keelt tavasuhtluses kasutada. Olukorra parandamiseks teeme veebruaris õppereisi Tallinna ja Tartusse. Külastame ülikoolide eesti keele (võõrkeelena) tunde, raamatukogusid, muuseume ja muid huvitavaid paiku. Juba kõige tavalisem poe- või kohvikukülastus võib välismaalasest keeleõppija jaoks olla elamus – esimene võimalus tunnis õpitud päris elus kasutada.

Kui proovida vastata küsimusele, miks üldse Šotimaal eesti keelt õpitakse, siis võib leida erinevaid põhjuseid. Keeleoskus on Kesk- ja Ida-Euroopa õpingute üliõpilasele abiks uurimistöös (arhiivides ja raamatukogudes töötamisel ja eestlaste intervjuerimisel), nii mõnigi

Glasgow' üliõpilased Tallinnas riigiarhiivis ekskursioonil

õpib keelt ainuüksi filoloogilisest huvist. Keeleõppesoooviga on minu juurde tulnud ka neid, kellel on eestlastest sõbrad ning kes on Eestis käinud. Kolm aastat tagasi organiseerisin ka kaheaastase ülikoolivälise kaugõppekursuse, kus õppisid valdavalt eesti naiste abikaasad ja elukaaslased.

Lisaks Eesti ajaloo, kultuuri ja ühiskonna loengukursusele pidasin sel aastal esimest korda erikursuse Eesti filmist. See kursus on välja kasvanud Eesti filmifestivalidest, mida olen igal aastal Glasgow's korraldanud. Tänu Eesti instituudi jagatavale külalislektorite toetusele oleme saanud kutsuda Eestist mitmeid oma ala asjatundjaid – siin on käinud loenguid ja seminare pidamas sotsiaalteadlased Marju Lauristin, Peeter Vihalemm, filmiala asjatundjad Ilmar Raag, Tristan Priimägi ja Jaak Kilmi, keeleteadlased Eva Toulouze ja Anne Tamm. Tänu Eesti riigi toele saame igal aastal täiendada ka oma õpperaamatukogu ja filmoteeki. Lugemisaasta eelarvest saime toetust luuletaja Kristiina Ehini ja tõlkija Ilmar Lehtpere kutsumiseks ning huvitava luuletõlkeseminari korraldamiseks.

Eestit teatakse Šotimaal minu kogemuse põhjal üllatavalt hästi. Eesti tuntusele aitab kaasa naljakas fakt, et 1996. aastal Eesti ja Šotimaa koondiste vahel toimunud jalgpallimatšil Tallinnas meie meeskond väljakule ei ilmunudki. Sellest juhtumist on jalgpallifännide hulgas saanud

Tõlkeseminar Glasgow' ülikoolis

legend. Kuna jalgpall on Šotimaal väga armastatud, teatakse selle tõttu ka Eestit. Vanemate šotlaste hulgas on populaarsed laevareisid, mille Euroopa peatuspaikade seas on ka Tallinna sadam. Tallinna vanalinna ilu on nähtud populaarsetest BBC reisisaadetest.

Hiljuti küsisin, mida arvavad eesti keelest ja selle õppimisest Glasgow' ülikooli üliõpilased.

Fergus (šotlane): *Eesti keel on üsna raske. Selle õppimise muudavad keerukaks käänded, neid on palju rohkem kui näiteks slaavi keeltes, ja ka see, et seda keelt räägib nii vähe inimesi. Omastav ja osastav kääne on mõne sõna puhul vaja õppida täiesti eraldi pähe – see tähendab ühe asemel kolme sõna päheõppimist. On küll reeglid, kuid neil on palju erandeid. Aeg-ajalt on mul raskusi enda motiveerimisega. Kuna eesti keelt räägib nii vähe inimesi, pole selle õppimine just kõige praktilisem tegevus. Ka on saada vähem õppematerjale kui suure kõnelejaskonnaga keelte kohta. Internetis leiduvad materjalid on mind mu õpingutes väga palju aidanud – tänapäeval on välismaalasel palju kergem eesti keelt õppida kui 15 aastat tagasi. Väga kasulikud on netisõnastikud ja morfoanalüsaator. Kokkuvõtteks – eesti keele õppimiseks peab olema väga hea põhjus ja minul see on.*

Anita (poolatar): *Minu jaoks on kõige raskem eesti keele grammatika, mis on nii erinev teistest keeltest. Hääldamisel valmistavad raskusi häälikud õ, ö ja ü. Kuid just nende raskuste tõttu on eesti keele õppimine tore – see on paras väljakutse. Ma õpin ka vene ja läti keelt ning loodan tulevikus eesti keele oskust kasutada tõlkimisel.*

Rebecca (inglanna): *See on mu esimene võõrkeel, milles on käänded. Raske on ka kohaneda eesti keele suhteliselt vaba sõnajärgiga, sest inglise keeles on see väga range. Samas on eesti keele õppimine väga huvitav.*

Marten (hollandlane): *See on minu seitsmes võõrkeel ning seepärast on mul kergem. Samas on see mu esimene soome-ugri keel. Grammatika õppimise muudab raskeks suur erandite hulk. Raske on ka õ hääldamine. Kuna meil puudub keelekeskkond (eestlaste hulk Glasgow's on väike võrreldes näiteks hispaanlastega), siis pole just palju võimalusi seda keelt harjutada. Ma arvan, et eesti keel vajab ka õiget tunnetust – kui oled selle tunnetuse kätte saanud, siis muutub kõik palju kergemaks.*